

עין משפט‏
גזר מצוה

גב:

וְהִתְקִינָהּ. אס לריכזה מעשה כמו חיתוך אחי שפיר דנקט התקינה דמידי דמחוסר מלאכה אין טמא במחשבה כדאמרין במרובה (ב"ק דף טו:) ואי אינה לריכזה חיתוך הוי התקינה לאו דוקא דכל הכלים יורדים לידי טומאתם במחשבה:

שיהא שוקף בה משקלות. וא"ת דהכא משמע שעושי משקל בשל מתכת ובהמוכר את הספינה (ב"ב דף פט: ושם ד"ה ולא) אמרינן אין עושין משקלות משל מתכת וי"ל דדוקא לשקול בשר ושמן שהלחלוטית נדבק בהם וממיצב ומכניד אסור אצל לשקול בהם כסף וזהב שרי אלא נריך לחופן בעור שלא ישחקו כדאיתא פ' המביא תניין (גיטין כב. ושם) שלשה עורות הן כו' כדי לגזר בו משקולות קטנה והיינו של מתכת דמחפסית אותה בעור ט':

נותנה למעשר שני. אחסרה כדי אונאה קאי ונותנה למעשר שני בשויה ואינו חושש משום אסימון דשם מטבע יש עליה דמי שאינו לוקחה בשויה בתורת מטבע כי אס כמו נסכא אינו אלא נפש רעה ורב פפא בל להוסיף אפילו שאר מטבעות מסייע ליה לחזקיה דאמר מחללה ציפה פ' כאליו מתחילה היתה כן ולא חסרה דהיינו בשויה דאי ממנתי ה"א נותנה למעשר שני בפחות משויה משום דנפש רעה אינו מקבלה בשויה בתורת מטבע וקמ"ל דלא מיקרי אסימון משום דמי שאינו לוקחה אינו אלא נפש רעה קמ"ל חזקיה דמחללה ציפה כאליו היתה מתחילה כך דכ"ע הכי שקלי לה והיינו בשויה ממש ופריך דאין לנמנע ולחלל בשויה ומשני בתורת יפה כלומר שמחלל בפחות מעט משום דאין יכול לנמנע כמו ציפה שמחלל כמו כן בפחות מעט והרב רבי יצחק בן הרב ר' מאיר מפרש דקאי אפחות מכדי אונאה ונותנה למעשר שני בסלע שלם שאינו אלא נפש רעה מי שאינו מקבלה בסלע שלם מסייע ליה לחזקיה דאמר אע"פ שפורטה לשולחני בשויה ולא בסלע שלם לפי שהוא מתקדק יותר אפי' הכי מחלל ציפה בסלע שלם דלולין בחר שאר בני אדם שאינם מתקדקים ומקבלין אותה בסלע שלם והשתא הוי ציפה כמשמעו ופריך והא אמר חזקיה לפי שאי אפשר לנמנע ומשני בתורת יפה כלומר פחות מעט מסלע שלם כמו אס לא חסרה כלל היה מחלל עליה פחות מעט וקא משמע לן חזקיה דמחללה ציפה דאי ממנתי ה"א נותנה למעשר שני בשויה כמו שיתן עליה שולחני לפי שאינו אלא נפש רעה למי שאינו מקבלה בשלם א"כ לא הוי אסימון והריב"ן פ' נותנה למעשר שני בסלע שלם אותה שחסרה כדי אונאה וקשה דאמאי הוי נפש רעה אותו שאינו מקבלה הלא חייב להחזיר האונאה:

ואסורים

אלא בשויה ויש מוזהלינן בדמיה יותר מכדי פחתה כך כשבא לחללה מחללה בשויה דמים פחומים:
בטורם יפה.^(י) משחלל עליה כפי דמים ודאין שלה כך לא יחלל על זו אלא בדמים ודאין שלה:
דסרי זילי לא מוזהלינן ציה. דלע"ג דתנן נותן למעשר שני חד זילותא אשמועינן דמתחלל על סלע חסירה ולא אמרינן הרי הוא כאסימון או כמעות הניתנות ^(יב)באסימון"י אצל תרי זילי לחלל עליה מעשר דדמי סלע יפה לא:
ציפורים. הוקשו לתרומה דקרינהו רחמנא תרומה דאמר מר (מכילת דף יז.) ותרומת ידך ^(יג)אלו בכורים:
חייצין עליהן מיסה. זר או כהן טמא האוכלו צמודי:
וחומש. זר האוכלן בשוגג דכתיב (ויקרא כב)

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

יתר על כן מוכרה בשויה. לעיל^(א) קמני לה גבי סלע שפיחתה מוכרה בשויה לפי דמיה ולא ציפה אלמא מותר לקיימה:
יתר על כן. על כדי אונאה דלא פחתה כדי אונאה לכל חד וחד כדאית ליה:
מוכרה בשווייה. ציפה:
מאי לאו דפחתא פורתא פורתא. וקאמר

מותר לקיימה עד שקל אלמא לא מיחלפא בסלע ותיוצתא דרב הונא:
גרוטוסיו. שבזי כלי כסף:
ה"ג או יקון או יסוד. לשון התכה ולא גרסינן יחסוך:
באמצע. יקבנה דמשנקה לא סגיא:
מן הצד. לא יקבנה לפי שהרמאי שימצאנה יקון אותה סביב עד שיזליא את הנקב ומרמה זה את האחרים ויוציאנה בשקל:
דמפליג. צין כפרים לכריס:
ומאי שנא טליס דלא מפליג. דקתני כבדי שיראה לתגר או לקרובו לא שנא כךך לא שנא כפר:
דסלקין לשוקא. לקנות לורך סעודת שבת:
מדס חסידוס. וה"ק אס חסיד הוא מקבלה:
למאן. מי המתערס:
אס לחסיד. קאמר דיש לו תרעומת על המחזיר מי כופהו לקבל שיתערס טוב לו שלא יקבלנה משיקבלנה ויוציא דיבה על חצירו:
ואחר. שאינו חסיד ולא ראה לקבלה אין לזה עליו אלא תרעומת דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה שלא החזירו צומנו:
דמוקי אווזא. מעמיד עצמו מלקבלם כשמואל בהם פגם:
מסייע ליה. ממנתי דקתני נותנה למעשר שני:
בא לפורטה. בא להחליף סלע חסירה בפרוטות:
פורטה בשויה. לפי חסרונה ולא ירמא את חצירו לפורטה ציפה:
בא לחללה

לחלל מעשר שני עליה:
מחלל. עליה מעשר דדמי סלע יפה:
ציפה. כאליו היא יפה:
מאי קאמר. בא לפורטה פורטה בשויה ממנתינן אחא לאשמועינן דכיון דפיחתה כדי אונאה אסור להוציאה ציפה:
ה"ק. אע"פ שכשבא לפורטה צירושלים בפרוטות ליקח סעודת מעשר על כרחו יפרטנה בשויה ולא ציפה אפילו הכי סלע שמה שאינה אלא נפש רעה וכשחילל מעשר עליה מחלל ציפה ואשמועינן חזקיה דממנתי דקתני נותנה למעשר שני כאליו היא יפה קאמר:
דמוזהלינן. לנמנע דמי פדיונו:
שאין צו שזה פרוטה. ואין צו כח לתפוס פדיונו שיתן פרוטה ויחללנה כדאמר לקמ"י ממעשריו" ולא כל מעשר כו':
אומר הוא וחומשו. שאני נריך להוסיף עליו:
יבא מחולל על מעות הראשונות. שחיללתי עליהן מעשר שני ועודן צדי יבא אף זה מחולל על אותו מעשר:
שאי אפשר לאדם לנמנע מעותיו. לחלל בשווין בנמנעם שמתוך שהוא ירא מלפחות ונמצא אוכלו בלא חילול הוא מוסיף על דמיו הילכך פחות משוה פרוטה זה מחלל על אותו עודף. אלמא לא פריקין בנמנעם וכ"ש בפחות:
בטורם יפה. בשויה וה"ק כשם שכשבא לפורטה צירושלים לא יקבלוה הימנו להדיא

ואסורים

מסורת הש"ס

(א) ג"א יהמך מלשון ממכות וכן הוא בספר הרמב"ם, (ב) שבת קכ. מוליך קל:, (ג) ג"י ערוך ערך קהה דקדיא אזוז, (ד) חלה פ"א [מ"ט] בכורים פ"ב [מ"א] חגיגה יח: יבמות עג, (ט) [ע"א], (י) [דף נג:], (י) [ויקרא כו:], (יג) ז"ל שמחלל, (ט) [אולי ז"ל בסומן ועי' לעיל מז:], (י) בס"א: בסומן, (כ) [דברים יב:], (ל) שייך לע"א, (מ) [ועי' היטע חוס' ב"ב פט: ד"ה ולא בשל],

גליון הש"ס

גמרא והאמר חזקיה **מעשר שני**. לקמן דף נג ע"ב:

מוסף רש"י

התרומה והביכורים חייבינן עליהן מיתה. זר האוכלן מזיד, דכתיב (ויקרא כב) ומתו צו כי יתללוהו ומתוך ליה וכל זר לא יאכל קדש, וכל הענין מדבר בתרומה (חגיגה יח):
או: טמא האוכלה, דכתיב ומתו צו כי יתללוהו, ובטורים כתרומה, דאמר מר ותרומת ידך אלו הכתורים (יבמות עג.).
והרומש. האוכלן שוגג, דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסק חמישיתו עליו (חגיגה יח):
אבל כמעשר שני לא, דהא זרים אכלי ליה ואין חומש אלא בפרה את מעשרו (יבמות עג.).